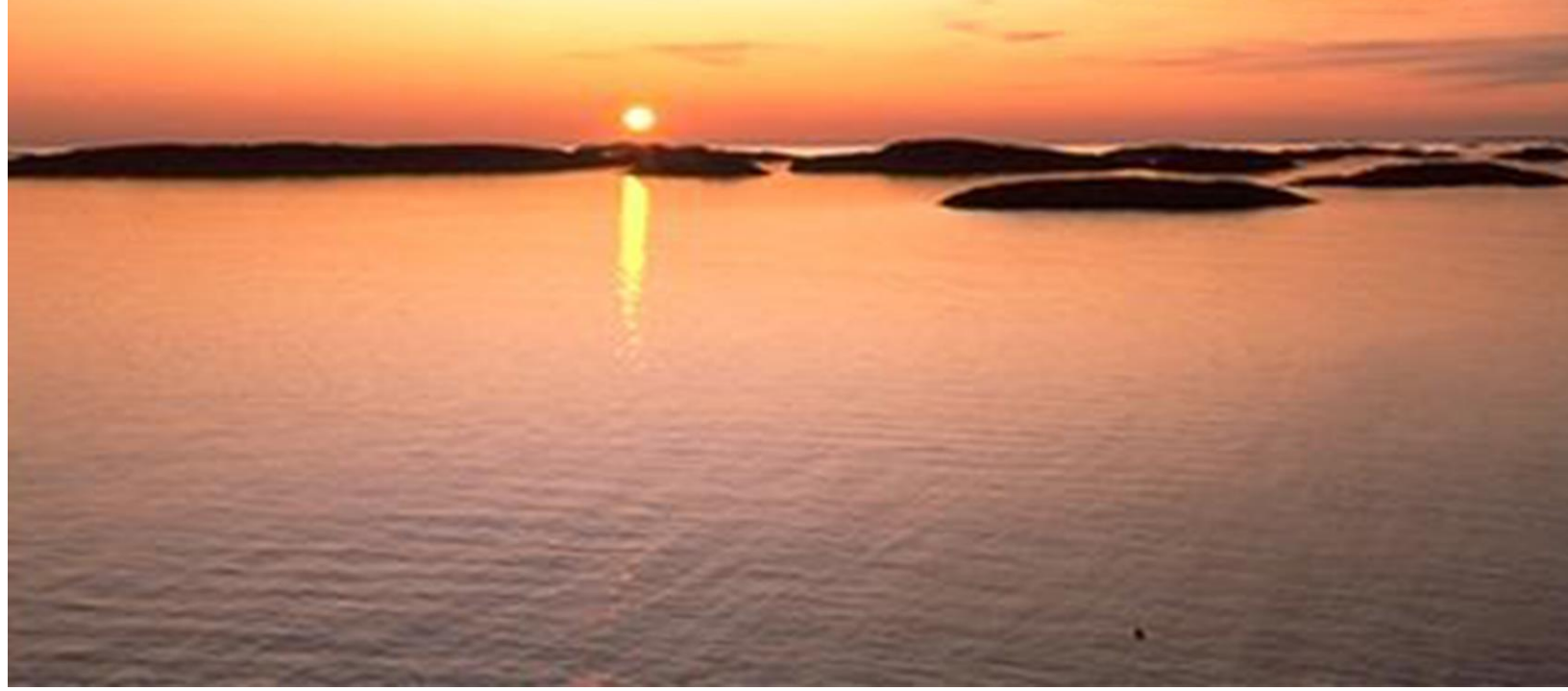

וְסִלְמָה קִיסְרָא
בְּיַד רַגְלָהּ
וּמְחִצָּה וְחִלְפָה רִקְתָּו
בְּאִשְׁרֵי פְרַע נֶפֶל שְׁהוּד
מִדּוּעַ בְּנִשְׁ
מִדּוּעַ אַחֲרֵי פַעַם מִרְכְּבוֹתָיו
אֶף הוּא תִשׁוּב אֶ
שִׁלְלָהּ
חֲמִתּוֹס לְרֵאשִׁיבֵי
קִיסְרָא
חֲמִתּוֹס לְעֹנֵי אֵי שִׁלְלָהּ
הַכִּיּוֹר פִּעַצְתָּ הַשָּׁמַיִם
וְהַיָּם וְהָאָרֶץ אֲדָבְעוּ

כלאת השמש

עבודה שנתית

בנושא

"גיבורי כח"

עליזה ויטמן \ ט' 8

שבט תשע"ה

ואהציו נדבה,
כלאת להבה,
השמע נשגבה,
בגבורתו

ב.א.ו.

תוכן הענינים

4.....	פתיחה.
5.....	ואהביו נדבה \ שורש הגבורה.
12.....	כצאת להבה \ מעשי גבורה.
23.....	השמש נשגבה \ השגת הגבורה.
27.....	בגבורתו\ סיום.
29.....	ביבליוגרפיה.

פתיחה

קומי ושכחי אב ואם, \ צורך לבדו אהבי,
קומי ורוצי אחריו, \ קלה כנשר או צבי.
אם תמצאי מצוק וצר- \ אל תפחדי, אל תרהבי,
אם תדרכי עמק והר, \ אם במתי ים תרכבי.
שימי ספרד אחרי \ גוך ואל תתעכבי,
עד תדרכי צען וגם \ בבל וארץ הצבי-
שם תדרכי כל-עז, ושם \ תנשאי, תשגבי!

בחלק הראשון, "ואהביו נדבה", נעיין בשאלה מהו שורש מדת הגבורה, ונסביר שמתוך דברי חז"ל והראשונים עולה שמדת הגבורה שרשה באהבת ה'.

בחלק השני, "כצאת להבה", נתאר ונמחיש מעשי גבורה באמצעות סיפורים על אאמו"ז בעל "נתיבות המשפט" ועוד גדולי הדורות הקודמים.

בחלק השלישי, "השמש נשגבה", נציע דרכים להשגת מדת הגבורה, על ידי השרשת אהבת ה' בלבנו.

ואהביו נדבה

שורש הגבורה

קומי ושכחי אב ואם, \ צורך לבדו אהבי,

קומי ורוצי אחריו, \ קלה כנשר או צבי.

אם תמצאי מצוק וצר- \ אל תפחדי, אל תרהבי...

א. כתובⁱⁱ, "ואהביו כצאת השמש בגברתו", ונשאלת השאלה, מדוע השווה הפסוק את אוהבי ה' לענין גבורתו של השמש?

ויש לבאר דבר זהⁱⁱⁱ, שמידת גבורתם של עובדי ה' נובעת מאהבת ה' בקרבם, וכמו שמצינו במה שכתוב בגמרא^{iv} בענין נעשה ונשמע, אשר קבלו בני ישראל את התורה קודם ששמעו מה שכתוב בה, ובגבורה יוצאת דופן הכניעו את רצונם בפני רצון ה', ומבואר שם בגמרא שגבורתם באה מכח אהבת ה' שבתוכם,

אמר רבי אלעזר בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשים בו, דכתיב^v 'ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו' ברישא עושי והדר לשמוע וכו'.

הרי שחז"ל השוו הקדמת נעשה לנשמע למידת גבורתם של מלאכי השרת, שחשוב כאילו עושים דבר ה' עוד לפני ששמעו אותו.

ומדברי רבא בהמשך הגמרא שם עולה, ששורש גבורתם מונח באהבתם את ה',

ההוא צדוקי דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא ויתבה אצבעתא דידיה תותי כרעא וקא מייץ בהו וקא מבען אצבעתיה דמא, אמר ליה, עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאדונייכו, אכתי בפחזותייכו קיימיתו, ברישא איבעי' לכו למשמע אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו,

אמר ליה, אנן דסגינן בשלימותא כתיב בן^{vi} תומת ישרים תנחם, הנך אינשי דסגן בעלילותא כתיב בהו^{vii} וסלף בוגדים ישדם.

[תרגום] ההוא צדוקי שראה את רבא בשעה שהוא עיין בתלמודו, והיה יושב על אצבעותיו עד זוב דם מהם. אמר הצדוקי לרבא, עם פזיז אתם, שהקדמתם פיכם לאוזניכם, עדיין בפזיזות שלכם אתם עומדים, בתחילה היה עליכם לשמוע, אם תרצו תקבלו, ואם לאו לא תקבלו, השיב לו רבא, התהלכנו עמו בתום לב, ועלינו כתוב "תומת ישרים תנחם", ואילו אלה שהלכו עמו בעלילות, כתוב עליהם "וסלף בוגדים ישדם".

ופירש רש"י,

דסגינן בשלימותא, התהלכנו עמו בתום לב כדרך העושים מאהבה, וסמכנו עליו שלא יטעננו בדבר שלא נוכל לעמוד בו.

ומבואר כוונת רבא בפירוש רש"י, ששורש גבורת ישראל באמרם נעשה ונשמע הוא מכח אהבת ה', שהעושה מאהבה סומך ובוטח על האהוב שלא יטעננו בדבר שלא יוכל לעמוד בו.

וכן מצינו בהמשך הגמרא שם,

תנו רבנן, עלובין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין
מאהבה ושמחין ביסורין, עליהן הכתוב אומר^{viii} 'ואהביו כצאת
השמש בגברתו',

כלומר, מי שעלוב ושומע חרפתו ואינו משיב, הרי מידתו גבורה מכח אהבת ה', שמרוב
אהבתו את ה' מכניע את רצונו בפני רצון ה', וכובש בגבורתו את יצרו מלהשיב על
עלבונו וחרפתו.

ב. ובזה יש לבאר מה שכתוב בגמרא^{ix},

יצאה בת קול ואמרה, אלו ואלו דברי אלוקים חיים הן והלכה כב"ה,
וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלוקים חיים, מפני מה זכו בית הלל
לקבוע הלכה כמותן? מפני שנוחין ועלובין היו,

כלומר, מה שנוחין ועלובין היו מורה על היות בית הלל עובדים את ה' מאהבה, וזו
הדרגה הגבוהה ביותר בעבודת אלוקים, וכדברי הרמב"ם,

העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצוות והולך בנתיבות החכמה לא
מפני דבר בעולם, ולא מפני יראת הרעה, ולא כדי לירש הטובה, אלא
עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו
היא מעלה גדולה מאד ואין כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם
אבינו שקראו הקב"ה אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה, והיא

המעלה שצונו בה הקב"ה על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה הראויה מיד יעשה כל המצות מאהבה, וכיצד היא האהבה הראויה, הוא שיאהב את ה' אהבה גדולה יתירה עזה מאוד, עד שתהא נפשו קשורה באהבת ה' ונמצא שוגה בה תמיד וכו'.^x

וכן מצינו אצל דוד המלך שמידתו גבורה כמו שכתוב עליו,^{xi}

יודע נגן וגיבור חיל ואיש מלחמה ונבון דבר ואיש תאר וה' עמו

ונראה לומר, שאף אצל דוד המלך מידת גבורתו נבעה מאהבתו אהבה עזה את ה', ומשום שאהבת ה' בערה בלבו של דוד המלך כמבואר ברמב"ם הל' יסודי התורה^{xii}

והיאך היא הדרך לאהבתו וכו', בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה מהם חוכמתו שאין ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד צמאה נפשי לאלוקים לא-ל חי וכו'

וכן מרומז במה שכתוב^{xiii} "אני לדודי ודודי לי", "דודי" אותיות "דוד", מלשון אהבת דודים את ה'.

וכמו שמצינו שהלכה כבית הלל, ולפי האמור היינו משום שזכו בית הלל למעלת העובד את ה' מאהבה, כן שהלכה בכל מקום כדוד המלך, וכמו שכתוב בגמרא,^{xiv} "וה'

עמו, שהלכה כמותו בכל מקום", ונראה הטעם משום שאף דוד זכה למעלת העובד את ה' מאהבה כאמור.

ג. וכן מצינו האהבה שהיא שורש מידת הגבורה בענין עמידה איתנה בגבורה מול גזירות. כתוב^{xv},

...בך בחר ה' אלוקיך להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה. לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם, כי אתם המעט מכל העמים, כי מאהבת ה' אתכם וגו'

ופירש הרמב"ן שם,

וטעם חשק, שנקשר עמכם בקשר אמיץ שלא יפרד מכם לעולם, כלשון וחשוקיהם כסף, ויבחר בכם מכל העמים, שתהיו אתם סגולה ונחלה לו, כי הבחירה בכל מקום ברירה מן האחרים, ואמר הטעם כי מאהבת ה' אתכם בחר בכם, שראה אתכם ראויים להתאהב לפניו, ונבחרים לאהבה יותר מכל העמים, ולא הזכיר בזה טעם מן הבחירה, כי הנבחר לאוהב הידוע לסבול את אוהבו בכל הבא עליו ממנו, וישראל ראויים לכך מכל עם, כמו שאמרו 'שלושה עזים הם, ישראל באמות, כי יעמדו לו בנסיונות, או יהודאי או צלוב (או להישאר יהודי או ליהרג בצלוב) וכו'.

הרי ביאר הרמב"ן שאהבה עזה של בני ישראל לה' היא שהביאה להם למסור נפשם
על קידוש ה' בגבורה עילאית, נוכח גזירות השמד של הקמים עלינו לכלותינו בכל דור
ודור.

~ ~ ~

כצאת להבה

מעשי גבורה

אם תדרכי עמק והר, \ אם במתי ים תרכבי.

שימי ספרד אחרי \ גוך ואל תתעכבי,

א. רבו מעשי הגבורה של גדולי ומאורי הדור בעת שהתעוררו ללחום כגיבורי חיל נגד פרוץ המגיפה הנוראה, חשוכה מחושך, המכונה "השכלה", ובכך הכניעו את רצונם ורצון העם בפני רצון ה'.

לפני כמאתיים שנה פרצה פירצה חמורה ונוראה של ה"השכלה", שיסודה שאיפת האספסוף אשר בקרבנו למה שנאמר^{xvi} "והיינו גם אנחנו ככל הגויים וגו'", דבר אשר גרם לשואה רוחנית לכלל ישראל, וכמו שנאמר שם: "ויאמר ה'...כי איתי מאסו ממלך עליהם...ועזבני ויעבדו אלוהים אחרים וגו' ", ונפלו בעקבותיה חללים רבים מנפשות בני עמנו.

אפשר להבין קצת ממדי האסון, שהוא אחד מן הטרגדיות הגדולות בהיסטוריה של עם ישראל, מנתון אחד בלבד, שמעת מעמד הר סיני ועד כלפני מאתיים שנה, היו רוב בני ישראל שומרי תורה ומצוות נאמנים לקול ה', ואילו לאחר פרוץ נגיף ההשכלה, רוב בני ישראל אינם שומרי תורה ומצוות ר"ל.

ההשכלה היתה תנועה ששאפה להחליף את האמונה הדתית בחשיבה מדעית...היהודים, לדעתם, צריכים להתבטא בשפת המדינה שבה הם יושבים, לטשטש הבדלים חיצוניים (כגון לבוש, זקן ופאות) ועליהם לראות בארץ מגוריהם את מולדתם...בתנועת ההשכלה היהודית מבחינים בשני זרמים עיקריים: האחד, שהתפתח בגרמניה ובצרפת, חתר להתרחקות מערכים דתיים ולאומיים ולטשטוש מרבי של הזהות היהודית. זרם האחר, מתון יותר, עשה נפשות בקרב יהודי מזרח-

ארופה. אוהדיו רצו לשמור על ייחודו של העם ישראל וערכיו
הדתיים-לאומיים, אך בד בבד לאמץ את רעיונות ההשכלה
ולהשתלב^{xvii}

אדוני אבי מורי וזקני היה רבינו יעקב לורבורבויס זצ"ל, בעל "נתיבות המשפט" (סבתא
של סבתא שלי היתה אילה הינדה בת הר"ר אבנר לורבורבויס, בן אחר בן של
ה"נתיבות"). אאמו"ז לחם בעוז נגד כל ריח של השכלה, וזה לשונו במכתב לק"ק
המבורג בגרמניה,

שלום וכו' – אל ב"ד צדק דק"ק המבורג

רעשה ותחל הארץ לקול השמועה לא טובה הבאה בארמונותינו, ועל
דבר חדשות אשר באו בשינוי נוסחאות התפילות הקדושות המסורות
לנו מאבותינו אנשי כנסת הגדולה, ולהתפלל בלע"ז, ולשיר בעוגב
בבהכנ"ס על ידי נכרי בשבת, תחת שלש רגזה הארץ ולא תוכל
שאת.

וטרם שנכנסו עצמינו בגוף הענינים לגלות נבלותה לעיני מאהביה,
נשקיף תחילה על הממציא, ומבטן מי יצאו הדברים, ויעיד הפועל על
הפעולה, כי כתמוהו כמוה כאחד.

האיש המחבר דברי או"ן... הולך חשיכה ואין נוגה לו, איש שוגה
ומטורף בדעת הוא, אפילו בי בר רב לא קרא, כנראה מדבריו בעמוד

ל"ח בהא דטבילת קרי לד"ת, דמייתי קרא דכי יהיה כו' דמיירי לתרומה, ואין כדאי בשום דבר מדבריו להשיג עליו. ולא זו בלבד שאין בו תורה, אלא אפילו יראת חטא ומעלות ומידות אין מאומה בידו. וכמדומה שלא הכניס עצמו לעסק זה לתועלת זולתו כלל, שאין זה מדרכו, כי אם למסחר נכנס, ולמלאות אמתחתו כסף, כי באלה נפשו חפצה, וכך שווה בעיניו אם ירוויח עשרה או עשרים שקלים כסף על ידי שחוק בקלפים ובקוביאות, כאשר עשה בק"ק פוזנא רוב הלילות שהיה שם, או על ידי הדפסת ספר כסף ישקול, אחת היא לו. והתשוקה הזאת התירה לו להיות מסית ומדיח עם ה' אלה, בחלקת לשונו ילך לאט לאט, והמת פתנים אכזר אחרית מחשבתו, נחש שורף ועקרב אלה שמותיו, כי כן דרכה כמוהו, הסיתה על הנגיעה, וממנה להאכילה.

אחה! קהלת קודש המבורג המפוארת ומעוטרת מימי עולם, הביטו נא וראו, אל מי תדמיון האיש הלזה וישוה, הלגאונים אריות התורה אשר הנהיגו אותך בחכמתם על מבועי התורה והיראה, כמו הגאון בעל כנסת יחזקאל זצוק"ל, והגאון בעל אורים ותומים זצוק"ל. ושאר גאונים רבים, הלהם וגבוה מעליהם דמות תערכו לו, לאמה, הם יבערו ויכסלו ח"ו, והוא יחכם מכל אדם. כי מששתם את כל כליו, מה מאומה מצאתם בו יותר מדברי פיתוי והתול, אשר בהמה שמן חלקו, זה כוחו וזרועו עוזו ואין דבר עוד.

ואם אמנם איזה דברים של טעם יש תחת חכו, קרוב לוודאי כי גנובים הם איתו, ובחלקת לשונו פרש מלכדותו עליהם לאמר אני היום הולדיתך.

גם האנשים המתלקטים אליו במחברת או"ן הזה לקושש קש לתבן ולהסכים אליו, כמותם ואיכותם במה נחשב הוא נגד רוב ישראל ורבני הזמן אשר באו ואשר יבואו עוד על החתום ועל הגלוי, שחלילה לשנות שום דבר.^{xviii}

ונלווה עמו הגאון המלבי"ם זצ"ל, אשר בצחות לשונו חיבר שיר בענין ההשכלה:

ועתה בדור האחרון, אתה הדור!	הדור הטהור!
סר החושך אמרת, בא אור!	הדלק את המנורה ושבעת נרותיה,
אמרת: המוסר והיושר ילידי דורי,	וראה שם בגבעה את סדום ובנותיה,
אמרת: הדת והאמונה עבדי אורי,	בדור תהפוכות, אז, נהפכו,
אמרת: אני השכלתי ואבותי שכלו,	בימי האופל אז, כעשן נמלחו,
אני קמתי ואבותי נפלו,	ביימיך, בימי האור, היו מבני עליה?
הנני מהלך ואבותי עמדו,	כי ברדת האור עלה החושך ומתחתיה,
הנני עולה ואבותי ירדו,	ביימיך, נהפך נציב המלח כקשת רמיה,
האזיקים והכבלים הוסרו,	ויבט מאחוריו לפניו, ויהי לנפש חיה,

והנחש יקרא מהלך ככל הבהמה,

כי הגיע דרורי,

כי פרי החזיר, לא פרי עץ הדעת המה,

החושך והערפל סרו,

והאתון הנאורה, בשבעים לשון מדברת^{xix}

כי זרח אורי,

והגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, המכונה ה"סבא מסלבודקה", נתאזר בגבורה אדירה ללחום נגד ההשכלה, ויצר במו ידיו עולם חדש בעולמי השכל, אשר "גדלות האדם" ייקרא, ככלי זין באמתחתו נגד אויבי ה' מרביצי ההשכלה.

גולת הכותרת של שיטת "גדלות האדם" היא, שמטרת הבריאה כולה היא רוממות האדם, על פי דברי חז"ל "בשבילי נברא העולם"^{xx}, בדימוי צורה ליוצרה, על ידי עמל תמידי בתיקון המדות כדי להתדמות לקונן, וכל הבריאה כולה היתה כדאית להשגת הרוממות של אדם אחד בלבד.

וזה אשר כתב הסבא מסלבודקה בעניין ההשכלה והשפעותיה:

קרא ה' לרעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם שמעו דבר ה', כל איש יראת ה' נגע בלבו הלא במסתרים תבכה נפשו ועיניו תרדנה מים לראות בעלבונה של תורתינו הקדושה... חפשיות הדעות תפרוצנה בארץ הממיתים כל רגש דעת קודש ואהבת התורה מלבבות בני הנעורים... הן זה קרוב לשני אלפים שנה מאז גלינו מארצנו והודחנו מדחי אל דחי, את בית קודשנו שרפו באש את כל מחמדנו בזון, אבל את תורתינו הקדושה נצר ישראל מכל משמה...

הנה לתוגיון נפשות יראי ה', עיניהם כלות לראות איך נקפאו כל רגשי אהבת התורה בעוה"ר מקרב אומתנו בקור וקפאון נורא, מסיבת הרוחות והדעות הנוראות הסוערות מים הזמן הבוגד...^{xxi}

ומתלמידיו המובהקים של הסבא מסלבודקה היה הגאון ר' יעקב יצחק רודרמן זצ"ל, אשר שאג כארי על חורבן הדת בידי ההשכלה, וקם כגבור ליצור יצירה חדשה, פרי שכלו הזך, וחיבר חיבור בחידושי תורה להאיר כאור יום את אפלת ההשכלה, וזה לשונו בהקדמה לספרו שחיבר "עבודת הלוי",

דברים אחדים

בפתח השער לא אשאל את עצמי אותן השאלות שנוהגין הרבה מחברים לשאול בפתחת ספריהם כעין: הראויה היא השעה זו שאנו חיים בה להוצאת ספרים חדשים? אני לא אשאל כזה. קוב"ה חדי בפלפולא דאורייתא. הרבה רבבות מישראל עוסקים בחלק הלכה שבתורה והלא זהו קיומו של עמנו שלא פסק פיו מגרסא אף בתקופות היותר נוראות. כל רכושינו הענקי כמעט נולד ונוצר בזמני עינינו ומרודינו. חכי כמעט רגע עד יעבור זעם לא נאמר על יצירות הרוח. לא נתחבאנו אף רגע, לא פסקנו ליצר אף זמן קט, וזה כל אשרינו, פארנו וקשטנו את תורתנו בצצים ופרחים אף בשעות שירידות רוחניות שררו בנו. המעין החי לא פסק מבועו. כל דור ודור וסופריו,

כל סופר וכשרונותיו, לא מנע מלגלות את פרי רוחו להשתתף בבנין הענקי. דבר זה מובן לכל ואינו צריך לפנים.

חגי הנביא שנבואתיו ניבא בתקופת ירידה רוחניות נוראה (גלות בבל שהשפיע לרעה על ישראל), בעת רבים מהשבים נשאו נשים נכריות^{xxii} חללו את השבת^{xxiii}, ובכ"ז כשבחן נביא התקופה האיומה הזאת את הכהנים, שאלם שאלות בעניני טומאה וטהרה רחוקי המציאות: הן ישא איש בשר קדש בכנף בגדו ונגע בכנפו על הלחם ואל הנזיר וכו' היקדש^{xxiv}, ועיין פסחים^{xxv} דרביעי בקודש או חמישי בקודש בעי מהם, ובירושלמי^{xxvi} אמרינן דהא דכתיב ויען חגי ויאמר כן העם הזה וכו' הכוונה היתה כדי לזרזן, היינו שיעמדו על הגובה הרוחני בכל חוקי התורה...בקצה האחד מחללים שבת ונושאים נשים נוכריות וכדומה, ובקצה השני מפלפלים בעניני טומאה וטהרה ברביעי בקודש או בחמישי בקודש, שמציאותם אינה נפרצת. כך היא דרך החיים וכך היא דרכה של תורה. בשביל המאבדים את עצמם לדעת, לא ימנע האדם החי לפנק ולעדן את גופו. אם ישנם לדאבונינו כאלה הרחוקים בכלל מחיי התורה, אל להם לאלו המרגישים כי התורה היא חינו למנוע מלקשטה ומלפארה בציצים ופרחים בכל חלקיה.

ידע הנביא כי הכהנים העוסקים בעניני טומאה וטהרה משפיעים הם להמעט מספר נושאי תערובות ומחללי השבת. הרואה את הכהן עומד בכל תקף על עמדו הרוחני, אי אפשר שלא יושפע ממנו באיזה מידה שהיא. גם לומדי התורה מפאריה ומקשטיה עלולים לקרב גם

את אלו הרחוקים ממנה. בדרך זו הלכו יוצרי ספרותינו הענקי בכל דור ודור, ובע"ה הצליחו לחזק ולבצר את רוח ישראל. ומהם נלמוד-נא, וכן נעשה גם אנו, ובזה נחזיק את רוח התורה שבקרבנו.

ואני תפלה שיתקבלו דברי בבי מדרשא ויצילני משגיאות, ויזכני להיות מרואי כהנים בעבודתם ולוים בדוכנם בבית הבחירה שיבנה בב"א.

הכו"ח בתודה והודאה טו"ב מרחשוון תר"ץ

יעקב יצחק רודערמאן

באאמ"ו הרב המאור הגדול הצדיק מהר"י ליב הלוי זצ"ל

סלאבאדקא - קאוונא

וכן בדומה לזה הורה הגאון ר' אייזיק שו, חתנו של הסבא מסלבודקה, להג"ר מרדכי צוקרמן זצ"ל בהגיעו לארץ ישראל אחר חורבן אירופה.

רבי אייזיק – שכבר שמע מביתו הרבנית חיה מרים שולמן על פעולותיו החשובות של ר' מרדכי בימי הגטו ואחריו – הוליכו אל החלון המשקיף ממרום גבעת-רוקח על כל ערי גוש דן, ואמר לו: "חושב אתה שעד עתה היית עסוק בהצלת נפשות, ושיצאת ידי חובתך? העבודה האמיתית מתחילה עכשיו...חובותינו בשעה זו לבנות תורה בארץ ישראל ולהפיץ קדושה ויהדות – ואתה בכשרון ההנהגה

שלך יכול לחולל פלאים ולהפוך עולמות – חובה עליך לפעול בכל

כוחותיך...".^{xxvii}

ב. ועוד מצינו מעשה גבורה אצל אאמו"ז ה"נתיבות", שהיה מוכן להכניע רצונו להשיב למשיג על דבריו, והיה כדאי לו להתבזות, בכדי להימנע מלפגוע בכבוד חכמים אחרים,

פעם אחת נסע באיזה דבר מצווה לאסוף כסף בעיר ניקלשבורג, והיה שם אז מרא דאתרא הרב הגאון מ' מרדכי בנעט ז"ל, ומנהגו היה בעת שבא רב נכבד לעירו כבדהו הרב בדרשה, בקהל עדת ישורון, למען העם ידעו להוקיר אותו, כן חלק הרב מרא דאתרא מכבודו לגאון יעקב לדרוש ברבים, והרב עם תלמידיו גם הם הלכו לשמוע נופת צוף אמרותיו. במרוצת דברי הדרש הרב מרא דאתרא שאל אותו איזהו קושיות לערות יסודו ולסתור בנינו לזאת פירש מלדרוש עוד, וירד מהבימה. הרב מרא דאתרא בבואו לביתו שקל שנית בפלס מאזני השכל את תוכן הדרוש, וראה כי משפט וצדקה ביעקב. ודרשתו על תלה בנויה, ונחה סערות קושיותיו לדממה, וינחם ויתעצב על ליבו, על אשר סתר את דברי גאון יעקב בשגגה ובכילמה כסה את נועם זיו פניו. לכן קיבץ את תלמידיו והלך עמהם אל האכסניא של גאון יעקב לאמר לו כי שפיר קאמר ודפח"ח נקיים כסולת נקי' והתפלא אליו מדוע זה לא דבר כלל להצטדק א"ע נגד הנאספים ולהסיר מעל דרושו את קושיותיו, במענה רך השיבו הגאון מליסא

ז"ל, כי ע"כ שם מחסום לפיו אם כי במחשבתו ידע שהצדק עמו, וכי
יש לדחות כל קיושותיו בקל, למען בל קרוב אליו בושה וכלימה נגד
אנשי עדתו אשר קלון הוא להם בושתו, ודמא דידי' סומק טפי מדם
עצמו אשר אך עובר אורח הנהו ומוטב שיחלל כבודו ואל יתחלל
כבוד הגאון מרא דאתרא.^{xxviii}

~ ~ ~

השמש נשגבה

השגת הגבורה

עד תדרכי צען וגם \ בבל וארץ הצבי-

שם תדרכי כל-עז, ושם \ תנשאי, תשגבי! ^{xxix}

לאור האמור הנה שורש מידת הגבורה נעוץ באהבת ה' ואשר על כן, הרוצה להשיג מידת הגבורה, מוטל עליו להתבונן תמיד ולעמול ללא הרף להשריש בנפשו אהבת בוראו, אהבה רבה ואהבת עולם, ועל ידי זה שיזרע בלבו רגשי אהבתו יתברך, יצמיח בנפשו מידת הגבורה עד שיזכה להיות גיבור חיל לפני ה'.

ובענין הדרך בו להשיג אהבת ה' מבואר בדברי הרמב"ם שהדבר נחלק לשני ענינים, כמו שיבואר.

הענין הראשון הוא מה שכתב הרמב"ם בהלכות יסודי התורה,

והיאך היא הדרך לאהבתו וכו', בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהם חוכמתו שאין ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול כמו שאמר דוד צמאה נפשי לאלוקים לא-ל חי וכו',^{xxx}

הענין השני הוא מה שכתוב^{xxx},

היא שצונו באהבתו יתעלה. וזה שנחשוב ונתבונן במצותיו ומאמריו ופעולתיו עד שנשיגהו ונהנה בהשגתו בתכלית ההנאה, וזאת היא האהבה

המחוייבת, ולשון ספרי לפי שנאמר ואהבת את ה' אלוקיך איני יודע כיצד אוהב את המקום תלמוד לומר והיו הדברים האלה אשר אנוכי מצווך היום על לבבך שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם. הנה בארנו לך שהתבוננות תעלה בידך ההשגה ותגיע ההנאה ותבא האהבה בהכרח. וכבר בארנו שזאת המצווה גם כן כוללת שנהיה קוראים לבני האדם כולם לעבודתו יתעלה ולהתאמץ בו, וזה שאתה כשתאהב איש אחד תספר בשבחיו ותרבה בהם ותקרא בני האדם לאהוב אותו וזה עד"מ כן כשתאהב אותו יתעלה באמת כאשר הגיע לך מהשגת אמתתו אתה קורא בלי ספק הסכלים והפתיים לדעת ידיעת האמת אשר ידעתו. ולשון ספרי ואהבת את ה' אהבהו על הבריות כאברהם אביך שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן ור"ל כמו שאברהם מפני שהיה אוהב כמו שהעיד הכתוב אברהם אוהבי וזה בעוצם השגתו קרא בני האדם להאמין בשם מרוב אהבתו כן אתה אוהב אותו עד שתקרא אליו בני אדם.^{xxxii}

~ ~ ~

בגבורתו

סיום

העולה מדברינו בעבודה זו, שמבואר בדברי חז"ל ובדברי הראשונים שמדת גיבורי חיל נובעת מקנין אהבת ה' בלבו של אדם, וככל שאהבת ה' יוקדת בנפשו של אדם באהבה כמוות עזה, כן תבער בו מידת הגבורה בשלהבת גדולה שמימה, עד שיתגבר כארי לבטל רצונו ולעשותו כאין מפני רצון בוראו.

ודבר זה הומחש היטב באמצעות מגוון סיפורי הגבורה המובאים כאן, חלקם בנוגע לעמוד העולם אאמו"ז בעל "נתיבות המשפט" זצ"ל, וחלק בנוגע לעוד גדולי הדורות הקודמים.

ונתברר מדברינו עד כמה גדולה החובה המוטלת עלינו, להשיג מדת הגבורה, על ידי זה שנשריש אהבת ה' בלבנו בהתבוננות במעשי וברואי ה' הנפלאים, ובעיקר במצותיו ומאמריו בתורתו הקדושה, שעל ידי התבוננות תעלה ההשגה, תגיע ההנאה, ותבא האהבה בהכרח, ובזה כתמר יפרח וכארז ישגה מדת הגבורה בנפשנו.

~ ~ ~

ביבוליוגרפיה

ⁱר' שלמה אבן גבירול
ⁱⁱבשופטים ה' לא
ⁱⁱⁱתורת איש לוי
^{iv}שבת פח
^vתהילים כ"ג, כ
^{vi}משלי יא, ג
^{vii}משלי יא, ג
^{viii}שופטים ה, לא
^{ix}ערובין, יג

^{xi}שמואל א טז יח
^{xii}פ"ב הל' ב'
^{xiii}שיר השירים ב ח
^{xiv}סנהדרין צג
^{xv}בסוף פרשת ואתחנן ו-ח
^{xvi}שמואל א, ח כ
^{xvii}אינצקלופדיה לבית ישראל, עורך: הרב רפאל הלפרין, כרך 8, עמ' 12

^{xviii}תשובות רבינו חלק אורח חיים יעקב מליסא סימן ד/דף ד'

^{xix}יתד נאמן, מוסף שבת קודש, פרשת וישב תשס"ו, עמ' 12

^{xx}סנהדרין לז
^{xxi}מתוך "ראש דבר" לספר "עץ פרי" וילנא תרמ"א הובא בספר "הסבא מסלבודקה" מאת הרב
דוב כ"ץ

^{xxii}עזרא י
^{xxiii}נחמיה י"ג
^{xxiv}חגי ב
^{xxv}דף ט"ז
^{xxvi}סוטה פרק ה' הלכה ב'
^{xxvii}יחיד ודורו

^{xxviii}ספר אורחות חיים לרבינו יעקב מליסא זצוק"ל

^{xxix}ר' שלמה אבן גבירול
^{xxx}פ"ב הל' ב'
^{xxxi}רמב"ם בספר המצוות מצוות עשה ג